

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY VIII - SEGONA EPOCA

MAIG - JUNY DE 1926 :: N.º 41

SUMARI:

TEXT: Una Cistàcia de l'Ubach, per *J. Solà Sch. P.* — Les Bandositats del Vallès. III. La Universitat de la vila. IV. Els Muntanyans, per *P. S. i F.* — Ascensió al Puig de la Canal Baridana (Serra Cadi) 2.638 m., per *I. Suana i Picanyol.* — Crònica. — Fulla d'excursions per a juny i juliol.

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SANT ANTONI, 64

Camiseria Vacarisas

CAMISES PER A EXCURSIONISTA

Font-vella, 4 i 6. - Telèfon, 5993

MERCERIA I NOVETATS
JOAN BLANCH

Antiga Casa Benida

La única casa assortida en figurins

Font-vella, 58. - Puignovell, 2
Telèfon, 6122. - TERRASSA

MAQUINA D'ESCRIURE
UNDERWOOD

CAMPIÓ DEL MÓN
DES DE FA 18 ANYS

TELEFON, NUM. 6162

Bicicletes ARMOR

són les millors

A plaços de 5 pessetes setmanals
EXPOSICIÓ I VENDA:

GRITZNER

és la màquina de cosir i brodar
més perfeccionada del món.

A PLAÇOS I AL COMPTAT

CARRER DE SANT PERE, 53

JOSEP VALL

SUCCESSOR DE S. CABRÉ

FABRICA DE TUBS DE PAPER
DE TOTES MENES

València, 182.-Telèf. G. 2469.-BARCELONA

REPRESENTANT A TERRASSA:

J. MACH GUTSENS

TELÉFON, 6010

PRESTABE

MOBLES
DELUXO
Y TAPIS
SERIA:

FUSTE
RIANFA
BRICAS
SERRAR

Despatx:

Sant Pere, 40

Tallers:

Galileo

Excursionistes: EL PA DE SANT JOSEP

és el que haveu de gastar quan sortiu perquè sempre és tou

PA CORRENT. :: PA INTEGRAL

❖ **FRANCESC MARGARIT** ❖

Mitjà del Passeig, 25 bis. - TERRASSA

TALLERS

GRÁFICS

JOAN MORRAL

NORD, 22

TELÈFON, 5830

XOCOLATA SMART

La gasta tothom per ésser la millor i més barata

Els esportmens la gasten sempre

DEMANEU-LA A TOT ARREU

❖ **MOBLES** ❖

DE

Jacinte Estada

TAPICER

...

Pantan, 15. - Tel. 6225. - Terrassa

Casa Marquès

Altes novetats per a Senyora
SUCURSAL DE LA TINTORERIA **CHATELAIN**

Rentats al sec, Tenyits a la mostra
: : Dols rapidíssims : :

Sucursal de la S. A. MARITAINE

Tota classe de plegats ales
Carrer de Sant Pere, 35.-Telèf. 5927

CASA COSTA

Llibres. - Material
d'oficina i escolar

Cervantes, 39. :: Terrassa

Josep Macías i Marimón

En panyos, sempre el més nou

RAVAL (enfrent el Mercat)
TELÈFON, 6298

Florenci Julià

MERCER

Sant Pere, 37. |- - Telèfon, 6494
TERRASSA

BAR TERRASSA - RESTAURANT

Acuradíssim servei de Restaurant a la carta i cuberts
Preus econòmics. - Salons reservats
Licors - Vins - Xampanyes de marca

RAVAL, 27 i 29

TELÈFON, 6647

Articles per a Excursionisme,
Alpinisme i Esports de Neu

Concessionari a Espanya de les cases
RENÉ GUILLOT. - PARIS. - Material lleuger
de campament.
GRAVO. - PARIS. - Trajos impermeables.
MONTBLANC. - CHAMONIX. - Skis, Bobs,
Luges, etc.

DEMANEU CATALEGS

I. SUANA PICANYOL. Jodis, 42.-Terrassa

INSTAL·LACIONS COMPLETES
DE VIDRES I CRISTALLS PLANS

PREUS ECONÒMICS

Huc Joan Bassiner

Successor de Joan B. Rovira

Sant Jaume, 35. - Tel. 6560. - Terrassa

CASA FORTUNY

Joleria - Orfebreria - Bisuteria

Articles per a regal

Novetats de París

Gavatxons, 11. - Telèfon 6656

Teixits i Estampats. - Novetats per a Senyora

J. ROCABERT

RAVAL, 1

Percals, Satins, Franel·les, Llanes, Sedes,
etc., Mocadors de butxaca, Jocs de Taula
i de Llit laborats a ma.

RAVAL, 1 (enfrent el carrer de S. Pere)

Galí i Companyia

Drogues i Productes Químics, Abonos, Perfumeria
del país i estrangera, Específics, Aigües minerals,
Xampany, Vi i Licors de tota mena, Colors in-
dustrials i domèstics, Conserves, etc.

Carrer de Sant Pere, 27 : : : Telèfon, 5850

PASTES PER A SOPA

“GAIG”

RAVAL, 15 :: TERRASSA

(enfrent la Casa de la Ciutat)

Gorristeria i Sombrereria

Corbateria i Camiseria

Pilar Montaña

RASA, 11 :: TERRASSA

LICEU DALMAU

**A les classes personals d'aquest LICEU
o al vostre domicili, podreu aprendre:**

IDIOMES

de parlar i escriure perfectament francès, anglès, alemany,
en 4 a 8 mesos.

ORTOGRAFIA

i correspondència general i comercial en els dits idiomes,
i en català, espanyol, esperanto, en 2 a 4 mesos.

CAL·LIGRAFIA

manuscritura aristocràtica, comercial ràpida, rodona,
etc., en 1 a 2 mesos.

ARITMÈTICA

abreujada, per a totes les operacions de Comerç, Banca i
Borsa, en 3 a 6 mesos.

TENEDURIA

de llibres de Comerç, Indústria, Banca, en 2 a 5 mesos.

ESTENOGRAFIA

i dactilografia, aplicables a tots els idiomes esmentats,
en 2 a 4 mesos.

NO PERDEU TEMPS VACIL·LANT

Desde qualsevol grau de cultura podeu adquirir fàcilment
aquests coneixements, pels eficaços sistemes del **liceu Dalmau**.

SUCURSAL A TERRASSA:

Sant Antoni, 5. - Telèf. 6661

ARXIV

DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY VIII

Segona època

MAIG-JUNY 1926

NÚM. 41

Una Cistàcia de l'UBACH

LA regina de les estepes, el *Cistus ladaniferus* L., var. *maculatus* Wk. que, tota arraulida i amagada a les mirades de l'home, feia anys que creixia pels roqueters dels voltants de la Torrota de l'Ubach, fou sobtada el 18 d'abril de l'any en curs en plena floració; i a La Barata, el 30 de maig, ens topàrem amb una quarantena d'aqueixes formoses plantes que, plenes de poncelles, començaven tot just sa florida. Aquesta espècie no és pas cap de les que exornen amb ses flors els prats i marges dels nostres conreus i encatifen els boscos i els pendents del Sant Llorenç, de l'Ubach i La Barata, que, no és ni el *Cistus albidus*, o *estepa blanca* de flors grans i rosades, dita per la gent *rentaplats*, per l'ús a què, quan ixen al camp, la destinen, ni tampoc el *Cistus crispus*, de flors petites i purpurines, que esmalten els ermots del Nord de Terrassa fins al peu mateix del Sant Llorenç, ni els *Cistus monspeliensis* i el *salvi i folius*, de flors blanques, tan vulgars al Vallès, ni menys el *Cistus Clusii*, el *romant mascle*, del qual se'n troba un gran clap a càn Petit: que el nostre sobreix damunt de tots els del seu gènere per sa gran alçària, i per la boniquesa i amplitud de ses flors, i per son delicat perfum, i per la utilíssima substància que d'ell s'extreu. I una planta tan esplèndida o, com diu En Cadevall, tan preciosa, sembla estrany que hagi pogut passar desapercibuda durant tants anys, sens que ningú se n'adonés. Que passés això amb la petita, i quasi microscòpica *Jungermannia bicuspidata* L., que el 16 de febrer trobí en mig de moltes al Turó de la Carlina, i des d'on devalla fins a La Barata, on mai abans s'havia collit, essent tan sols citada, segons A. Casares-Gil, del Montserrat i del Sant Llorenç, es comprèn, car no

sols és de tamany minúscul, sinó que a més, entortolligada per entre els tans de les moltes no es deixa pas veure a la superfície. L'isolament d'una estepa de tanta alçada, de flors tan grans i formoses i d'una olor tan suau, sols s'explica pel gran pendent dels roqueters de la Serra del Pou i per la mancança de camins fressats per arribar-hi, essent els dos més pròxims els que duen a la Torrota i a la Casa Gran de l'Ubach, i a La Barata per ésser poc concorregut d'alguns anys ençà l'antic Camí Ral a Manresa, a ran del qual aqueixos arbustos es desenrotllen.

Aquesta és la primera vegada que el *Cistus ladaniferus* es troba al Vallès, i a Catalunya solament aparegué en relativa abundància, encara més que a La Barata, no sols el tipus, sinó també la varietat, al barranc Cotó, entre Horta i Valldaura, a uns 300 metres d'altura, on acudí immediatament el senyor Cadevall acompanyat del Dr. Sallent, per a contemplar-la, el dia 23 d'abril de 1913. Al cap de poc se'n descobrí una mata al Pla del Llobregat, i també alguna que altra al Tibidabo. L'eminent botànic Dr. Pius Font i Quer que ha recorregut arboritzant quasi tota la Catalunya, l'ha trobada també, encara que, com diu, raríssima, a l'Hospitalet de l'Infant. En canvi, al Guadarrama i al Colmenar és molt abundant, on se li diu *Jara negra* i *Jaguarzo*, (procedent aqueix nom de l'Alarb) com també a Andalusia, principalment a Huelva que l'anomenen *Guagarzo*, i quelcom més tarat, fins *Cergazo*.

La planta de l'Ubach té l'30 metres d'alçada, i algunes de La Barata en tenen fins 2'50, de tronc gris-roig molt olorós, i per la part de dalt molt glutinós: les fulles són sentado-lanceolades, verd fosques les antigues, i molt engafitoses per damunt i tomentoses i blanquinoses per dessota les més joves: les flors, que s'obren de matinada i es tanquen a la nit, si abans no cauen marcides, car són de durada efimera, tenen més de 8 cm. de diàmetre, blanques, amb una mota o taca oval d'un porpra fosc sobre l'ungla, i sempre solitàries damunt de peduncles curts i glutinosos: la cista o càpsula de 10 cel·les, és subglobulosa, i les llavors de l'Ubach, fins ara examinades, no tenen pas el poder germinatiu, per haver-se detingut en son desenrotllament.

Plini i Dioscòrides l'anomenen *Lidon*, *Ledon* o *Ladum*, i allargant-lo quelcom més, *Làdanum*, del qual se n'extreu, així com del *Cistus crèticus*, de Candia, Síria, Xipre, Líbia i Aràbia, una goma transparent, viscosa, olorosa, pegallosa, soluble totalment en l'alcohol, que destil·lant

espontàniament en forma de gotes d'una porció de cèl·lules sobreposades que formen els nombrosos pèls dels seus troncs i fulles, s'enganxa tot seguit als pèls del bestiar, particularment de les cabres, que la pasturen, i una vegada recollida, s'utilitza en perfumeria i en farmàcia, amb el nom de *Làdano* o *Làbdano*.

Els grecs, estranyats i meravellats d'aquesta utilíssima droga, que rebien juntament amb la càssia, encens, mirra i cinamom, de l'Àràbia, considerada per ells com un paradís de fragància suauíssima i quasi divina, rodejaren de misteri l'origen del *Làbdano*. Herodot, nat l'any 484 abans de J.-C., escriu en la seva Història (Llibre 3-CXII. A la Musa Talia.), que el *Làbdano*, com l'anomenen els àrabs, essent la millor de totes les olors, naix en el lloc més immund i menyspreuable. Cosa estranya, diu ell: es va criant en les barbes de les cabres i dels bocs, d'on se l'extreu de la mateixa manera que el rovell dels arbres; afegint que és el més profitós de tots els onguents i del qual es serveixen, particularment per als seus perfums, els àrabs.

500 anys més tard, Dioscòrides ja donava compte exacte del procediment que se seguia per a la recol·lecció del *Làbdano*. Quan per un estepar de *Cistus ladaniferus* o *créticus*, pasturen les ovelles o les cabres, aquell licor o goma tan pegallosa, de què estan recobertes les fulles i tiges d'aquesta planta, se'ls enganxa a les barbes i als pèls de tot el cos, i els pastors, en haver tancat el remat al corral, les pentinen per a recollir-lo, i després de colar-lo, com es fa amb la mel, el conserven en unes bossetes de cuir. Quan es vol més refinat es purifica per fusió, encara que de vegades a posta es deixen alguns pèls de cabra per a recordar sa procedència. Posteriorment els àrabs, sens abandonar aquest mètode, n'empleen un altre, que consisteix en assotar lleugerament i diària les mates amb unes tires de pell, posades a manera d'espolsadors, escurant la goma que se'ls hi enganxa pel mitjà d'una espàtula, i conservant-la també dins de bossetes, on pren més consistència.

A la península, a més d'utilitzar les cabres per a la recol·lecció, es confecciona d'una manera més neta, senzilla i econòmica, com ens diu l'expositor de Dioscòrides, el Dr. Laguna, qui, en passar l'any 1539 de Toledo a Segòvia, va tenir en ses mans 12 lliures de *Làbdano* perfectíssim, que un farmacèutic havia recollit per si mateix, sense cap necessitat de pentinar les cabres, les quals deixen sempre en aquesta substància sa olor característica. Es tan fàcil d'obtenir que n'hi ha prou de

tirar a una caldera d'aigua bullent les fulles i caps de brot de les mates que contenen aquesta matèria resinosa, la qual en liquar-se per la calor, quedarà surant, per tenir poca densitat, a la superfície, a manera d'oli. Aleshores es recull i es refreda per a ésser posada en les bossetes.

Diverses són les formes en què es presenta el *Làbdano* al comerç. En corre en forma de magdaleons o cilindres de color negre, que pel seu aspecte sembla extracte de regalèssia. El d'Espanya, del qual en tenim un gran tros a la vista, s'expèn en masses dures, que s'ablanen amb la calor dels dits, i gairebé s'hi enganxen, com la pega, de color verd-negrós, essent més clar, quan es trenca, i enfosquint-se al contacte de l'aire: la seva olor és molt suau, finíssima, com tirant a un rosa delicat, i a la qual ni l'encens, ni la mirra s'hi poden comparar: reduït a pols, s'inflama, produint un fum blanc d'una olor agradabilíssima, com d'ambre. Per destil·lació dona un 0'90 per cent d'una essència groc-dorada de forta olor d'ambre, que pel fred deposita un estearopten cristal·lí. Altres formes són: *in panibus* i *in tortis*: és a dir, *en pans* i *en cilindres*. El primer, que ve de Creta, d'on n'arriba també en bossetes, és més pur i excel·lent que el segon, que es presenta en cilindres arrollats en espiral, les voltes de la qual estan al mateix pla. Aquest és adulterat amb reïnes ordinàries i terra i argila ferruginosa, i de consegüent és molt pesat, de color gris terrós, trencadís, fractura micàcea o granosa: alteracions que l'han fet caure molt en descrèdit, com el que procedeix de la Líbia i de l'Aràbia.

D'aquesta planta no sols s'utilitzen en Farmàcia les fulles i les tiges, que són astringents i antihistèriques, sinó sobretot el *Làbdano*, les propietats del qual són les d'ésser excitant i tònic, i per això s'usen en les obstruccions de les vísceres, en els catarros crònics, llagues internes, i es barreja amb les medicines mol·lificatives del dolor i de la tos, i en els cataplasmes per a suavitzar la pell, i contra les inflamacions de la mateixa. Ben conegut és l'emplaste excitant i resolutiu, anomenat *estomacatíco*, en el qual hi entra amb la trementina, encens, donzell, benjuí, etc., així com en el *pegat matricial* o *pro matrice*, excitant i antiespasmòdic, que es fa amb *Làbdano* i flor d'espígol, i que a muntanya, en comprar-ne, demanen un pegat per a la mare. Si les fulles són ja antihistèriques i antiespasmòdiques, més ho és encara el *Làbdano*, usat com estimulant nerví en el síncope, espasme, epilèpsia, corea, etc.,

d'un efecte millor que la valeriana, verbena, verònica, murtra, milfulles, romani, hisop, ambre, etc. A més, barrejat amb oli de murtra, vi, i mirra, impedeix la caiguda dels cabells, i amb mel rosada cura el mal d'oïdes, i begut amb vi blanc, és d'acció diurètica, i segons Dioscòrides, restreny, per la gran part d'argila que alguns contenen, i amb goma d'olivera i símfit se'n fan pegats contra la trencadura, i fins els egipcis en porten a la mà contra la pesta.

Els perfumistes l'incorporen al mesc, ambre i altres substàncies oloreses per a aromatitzar els cosmètics, les drogues i pomades. Els turcs fan boles odoríferes, en les quals el *Làbdano* acompanya l'escorça de cedre, lliris de Florència, ambre, etc., per a perfumar l'aire. Entra també en la composició de les *pastilles del Serrall*, que dures i aromàtiques venen de Constantinopla, com els *claus fumants i odorants*, compostos de *Làbdano*, benjuí, bàlsam del Tolú, encens, sàndal citrí, carbó de tell o de pi i nitre, que, unit tot per un mucilag de goma tragacant, exhalen el més agradable dels perfums per aromatitzar habitacions: així com el monyó de *Làbdano* i d'altres plantes aromàtiques que serveix per a cremar en paletes i pebeters.

Un producte de tan útils aplicacions no es pot pas obtenir de les poques plantes que s'han trobat a Catalunya, i menys de les de La Barata i de l'Ubach, car se'n necessiten extensos estepars. La presència d'aqueixa preciosa planta de La Barata, que, per aixamplar els seus reduïts dominis, lluita fa anys amb l'estepa negra, *Cistus monspeliensis*, que és la única que la circunda, es deu a algunes llavors que vingueren enganxades als pèls de les ovelles transhumants, quan anys enrera tan freqüentment pasturaven per aquells indrets, en seguir el Camí Ral que empalma amb el Camí Ramader que du al mateix cor del Pirineus. La de l'Ubach és deguda, sens dubte, a una llavor de La Barata, que enganxada a les plomes d'alguna de les aus que tenen son niu en la frondosa fondalada del Bassal dels Tortosins, fou transportada i quedà colgada en un grapat de terra del roqueter de vora la Torrota, restant encara, després de molts anys, tan isolada, perquè les condicions climatològiques no li permeten dur cap fruit a feliç terme, que de fructificar, com deuria, a no viure a l'alçada d'uns 760 m., ja hauria envaït amb sa descendència tot l'ermot que l'envolta, deixant-lo rublert i adornat de les blanques flors de mota porpra en lloc de les rosades del *Cistus albidus* que completament la rodegen. J. SOLÀ SCH. P.

LES BANDOSITATS DEL VALLÉS

III

LA UNIVERSITAT DE LA VILA

EL 10 de Gener del 1399, segons consta en el Llibre de Privilegis de Terrassa, publicat per J. Soler i Palet, el Conseller de Barcelona concedeixen a la vila que puga elegir tres síndics i vint o trenta jurats, els quals es reuniran per a regir l'Universitat o Comú de la vila, concedint aixís mateix el dret d'elegir el Batlle un lloc-tinent o sots-batlle que exerceixi durant la seva absència.

Aquesta carta privilegi fou confirmada més tard pels Consellers successors de Barcelona, segons consta en el mateix llibre pl. 60.

I molt més tard, el 3 de Març del 1444, els mateixos consellers qui confirmaren el privilegi (la confirmació va sense data), concedeixen que els tres síndics i jurats puguin renovar-se a la fi de llur any, sense necessitat de celebrar el Consell general a què abans estaven obligats.

Ens trobem doncs ja en el temps en què les institucions de Catalunya marcaven un grandíols avenç en el govern dels pobles. Després dels feudals, amos i senyors de vides i hisendes, som en el temps en què els pobles i viles es governen per comunitats o universitats de prohoms elegits pels braços.

Aquestes institucions democràtiques que donaren la pauta a molts altres pobles llunyans, foren implantades a Catalunya quan encara molts estats eren regits per la voluntat absoluta d'un rei o d'un primer ministre; aquestes universitats que, parellades amb els gremis, donaren dies d'esplendor, de riquesa i floreixement cultural a la nostra terra, foren implantades quan molts de països bategaven en la barbàrie i en la esclavitud.

Els antics castllans no tenen ja dret de jurisdicció, elegeixen un batlle o tenen representació en l'assemblea, però ja no són els àrbrits del destí de la població. Cobren llurs delmes i censals però han de deixar el govern de la vila a mans del poble.

IV

ELS MUNTANYANS

Quan aquesta família passà a posseir la castlania de Terrassa era la vila de la ciutat de Barcelona.

Pel que es dedueix dels documents feia ja temps, al any 1432, que els Muntanyans tenien el Castell amb els seus drets i delmes, i pel llarg temps que el tingueren i l'època de prosperitat per a la vila que varen travessar degueren influir notablement en el seu desenvolupament.

Fou en vida de Guillem de Muntanyans a l'any 1441 quan foren portades les primeres aigües a la vila, millora importantíssima i més en aquell temps llunyà. (1)

I també fou en vida d'un Muntanyans cent anys després, que va aixecar-se la actual església parroquial del Sant Esperit, obra monumental i grandiosa, de fi estil gòtic, en substitució de la antiga ja massa petita, segons cita En Soler i Palet: El 15 de Juliol del 1543 hi hagué un Consell general en el Palau de Terrassa, de En Honorat de Muntanyans «*per a tractar e veure si farien una altra església parroquial dins la present Vila de Terrassa*» segons es llegeix en el Llibre dels Consells dels parroquians de Sant Pere de Terrassa. (2)

La terra on es construí la actual església parroquial era de Mossèn Muntanyans, qui en una lletra del 20 de Setembre del 1548, fa menció de 48 lliures que se li deuen pel preu de la venda. (3).

I el 25 de Novembre del 1573 torna a celebrar-se un consell general dins el Palau, de manament del Batlle En Bartomeu Bugunyà acordant els consellers i 128 vilatans l'engrandiment de l'església.

Encara era aleshores el Castell-Palau de propietat de la família Muntanyans, i hom pot fer-se càrrec de la importància que devia tenir quan totes les reunions populoses hi eren celebrades.

Aquesta família tingué el vas funerari a l'església de Santa Maria de Egara, on en la grada del presbiteri s'hi llegeix una inscripció en lletres gòtiques que diu; «*Aci jau Mosen Francesch de Muntanyans e sos predecesors*».

(1) ARXIU núm. 20 - Nov. - Des. 1922.

(2) Monografia Església Parroquial de Terrassa, J. Soler i Palet, 1898, pàg. 10.

(3) Monografia cit. pàg. 14.

No tinc coneixença de la data en què aquesta família passà a ésser senyora de la vila, ni amb quins drets hi arribaren. Sembla però que abans del 1432 ja tenien la castlania segons hom dedueix del següent escrit:

«1432 - 28 Juliol - Aquest jorn a relació del Honorable En Benet Splugues del Concell de Barchinona, los honorables Consellers de la Ciutat, comanaren la recepció de les rendes e drets de la vila de Terraça e dels termes de aquella a la honrada Madona Catharina de Muntanyans, qui fou muller del honorable Mossen Johan de Muntanyans, quandam amb tal pacte que de les dites rendes e drets, satisface a Mossen G. de Muntanyans en aquelles XVIII lliures VI s/ VIII que per rahó de la castlania del Castell de Terraça reeb sobre les dites rendes. E tots los derreratges deguts per la dita rahó.» (1)

Per aquesta acta veiem clarament com la vila és de la ciutat de Barcelona, encara que no en faci la declaració. I la Ciutat no sols hi intervenia per aquest afers de cobrar les rendes i drets corresponents, sinó que també se'n basquejava quan quiscuna cosa greu ocorregués, segons veurem pel mateix dietari, d'on han estat extretes les notes a publicar.

«1444 - 28 Gener - Aquest dia lo honorable Mossenyor G. de Busquets, Conceller, ensemps ab los honorables Misser G. des Torrent, Misser Farrer Nicholau de Gualbes, e Misser Francesch Castelló, anaren a Tarraça per fer enquesta de una nafra que havien feta en la cuxa a Misser G. de Muntanyans, cavaller».

Aixís doncs es traslladava un conseller de la Ciutat, amb altres honorables prohoms, entre ells Guillem des Torrent, militar,—qui després fou Capità de la Host de la ciutat, i qui dirigí personalment les empreses contra el Pagesos de Remença revoltats per tot Catalunya, a la nostra aleshores vila, per fer una aclaració o enquesta de una ferida ocasionada a un Muntanyans. Segurament que aquests cavallers i castlans terrassencs dependrien molt estretment de la capital o bé hi tindrien molta influència quan els consellers s'interessaven tant per les seves nafres.

El 15 Novembre del 1447 Catarina, vidua de Joan d'Horta i de Muntanyans amb expressa voluntat de son fill Anton Guillem d'Horta i de Muntanyans ven a la vila de Terrassa alguns drets que cobrava sobre el mercat. (2)

(1) Manual de Novells Ardits.

(2) Llibre dels Privilegis, pàg. 49.

Aquest Guillem de Muntanyans nafrat seria probablement el senyor de dret, i la abans citada Catarina, vidua de Joan Muntanyans, potser sa mare, encarregada solament del cobro de les rendes, i viuria en el Castell de la plassa, car després trobem un Anton Guillem de Muntanyans, a l'any 1449, que no sabem si és el mateix Guillem o bé un fill seu, que viu a Horta, en una torre que hi posseeix.

Quan era castlà aquest Antoni Guillem de Muntanyans tingueren lloc les «*Bandositats del Vallès*» citades en el llibre del Consell Barceloní, que han estat l'objecte d'aquestes notes que s'han anat allargant sense voler, i que constituïran un capítol apart.

A l'any 1457 entra de castlà En Francesch de Muntanyans, succeint com hereu a En Romeu de Cardona, que ho fou durant alguns anys. Aquest Francesch de Muntanyans morí el 30 Octubre del 1499 intestat, originant-se ab aixó un llarg plet per la seva successió.

Fins a l'any 1521 no és fallada la causa de l'intestat, i aleshores passa a ésser hereu Honorat d'Horta i de Muntanyans, que féu hereu el 1541 a Jaume Honorat d'Horta i de Muntanyans, i aquest el 1556 a la seva filla Anna de Muntanyans.

Aquesta Anna és la darrera Muntanyans que veiem, i en son testament del 30 abril del 1583 feu hereu a En Miquel de Cruilles i de Requesens, segurament de la cèlebre família dels Requesens originaris del castell pireneic.

P. S. i F.

ASCENSIÓ AL PUIG DE LA CANAL BARIDANA (SERRA CADÍ) Alt. 2638 m.

Dies 19, 20 i 21 de Març d'enguany

DISPOSEM de ben poc espai per detallar totes les incidències i característiques de la nostra excursió, aixís com per exposar els comentaris i la impresió de l'itinerari; ens caldrà únicament ressenyar a grans gambades la ruta seguida i els detalls més interessants. L'objectiu principal de l'excursió, ademés de conèixer aquella magnífica regió pirenenca, era assolir—en aquells temps d'hivern—el cim més

alt de la Serra de Cadí: Puig de la Canal Baridana o Vult Turó. De la Serra de Cadí sols en coneixíem l'itinerari seguit l'any passat (1), era doncs pels tres companys una ruta ben nova i la feia més atractiva—al menys per nosaltres—la neu que enmantellava amb abundor, especialment, les vessants Cerdanes; les vessants S. o del Lavansa n'estavem més desproveïdes i sols grans congestes s'estenien pels llocs elevats o en el fons de les timbes i comes.

Iniciàrem l'ascensió per la Canal Baridana el dia 20 a les 5 del matí, sortint de Querforadat, un poblet del Baridà a 1460 m. de altitud situat en uns grenys rocosos dessota el Puig del nom mateix i en la vessant esquerra del riu Quer.

Una hora i mitja en amunt trobàrem les primeres congèstes de neu que era fortament glaçada. Tot seguit el mantell es feu ja més compacte i amb gran sorpresa, que ens va descoratjà bon xic, notem que la neu no aguanta; la marxa esdevingué penosa, i entretinguda. Cosa d'un centenar de metres els guanyàrem, gairebé arrosegant-nos doncs d'altre manera ben poc avensariem; amb tot, aquest mitjà d'ascensió no el recomanem ni creiem que hom pugui valdre's-en per molta estona. Perderem molt temps tantejant els llocs on la neu era més consistent. Ja aprop de les cingleres que cauen de la serralada del Cadí, la ruta d'ascensió es redreça, però també millora: la neu aguanta molt més. La Canal Baridana gairebé a tocar presenta un bell cop de vista. El temps que des de nostra sortida s'era mostrat insegur, empitjorà visiblement, i damunt nostre gran quantitat de núvols festejaven els cims. En unes roques, com illots en aquell mar de neu, arran mateix de la entrada de la Canal ens aturem a reposar i fer un petit esmorsar. El mal temps probable, es la nota més pessimista i de sa influència al bon èxit de l'excursió, no n'esperem gran cosa de bó.

L'ascensió pel mig de la Canal Baridana, fou cosa ben fàcil, el piolet sols hagué d'estar amatent en alguns indrets, i sense cap entrebanc seriós guanyàrem el nervi del carenar. Hom hagué d'estar també al aguait, mentres durà l'ascensió per la canal, de les pedres que continuament s'esllavissen de les parets laterals i que rodolen per damunt la neu; encar que fossin de poc volum, com que baixàvem amb fúria, un acaronament d'aquells no era gens desitjable. Del coll a la part alta de la canal fins al cim més alt del Cadí, no hi vàrem posar pas més de

(1) Vegis ARXIU núm. 36.

mitja hora. El temps empitjorava depressa. La boira ho envoltava tot i l'orientació es feia un xic difícil; al poc moments d'arribar al cim un forta ventada s'endugué les boires: de ponent a llevant. Aquell sobtat aclariment que no esperàvem, además de facilitar-nos una relativa orientació ens permeté de fruir parcialment de la magnífica visió dels encontorns i altres muntanyes de la la carena Pirenenca; pel cantó de Cerdanya la boira es mantenia ferma, arribava arran mateix de l'estimada cresta, sense forces però de trascollar a la vall del Lavansa. La ruta pel carenar es forçós seguir-la sempre per aquesta vessant del Lavansa, fàcil, i de suau rampant, de fesomia ben diferenta de la de Cerdanya, Del Vult Turó o Puig de la Canal Baridana iniciàrem la devallada direcció E, o sigui per la part contraria d'ascensió. Els profons estímats del part N. del carenar, embolcallats de boira i atapeïts de neu, eren d'un efecte fantàstic. La neu agombolada pel vent en els collets i bretxes, s'estenia en cornises avençades que amb ben poc esforç haurien rodolat vers aquell caos de cingleres. Aprofitant una nova aclarida d'ambdues vessants, la qual ens permeté d'ovirar el minúscul poblet de Querforadat, i també el de Gòsol, un company impressiona quiscuns metres de films. Anem escalant i devallant els cims i colls que es succeeixen, prest comensaren a caure borrallons de neu. Per pocs moments ens aturàrem a contemplar la renomada Canal del Crestall; si el temps no hagués fet aquella mala cara, hauriem intentat devallar a la bauma de la font, tasca difícil i perillosa per cert, doncs la gran extensió de la cornisa de neu i el glaç arrapat a les roques, exigien gran precaució.

Prop del cim agut de Costa Cabirolera, ens apartàrem de la ruta que calia seguir i a poca estona ens adonem que anem malament. Caminavem llavors direcció S. quan la veritable direcció havia d'ésser E.; a nostra esquerra tenim un profund estímbat. Esperem que la boira s'aclareixi i tot seguit poguérem precisar on ens trobàvem: damunt de la carena o contrafort que devalla del cim esmentat i que tanca la coma del Cortils per la part dreta, la veritable carena, vers Roca Plana i Coll de Prat Aguiló,—on finirà la nostra excursió a través de la serra de Cadí,—es troba a l'esquerra. Per aconseguir-la es precis ascensionar el cim i devallar per un mal passant que l'estat del temps—neva—fa més perillós. Passàrem de llarg la Roca Plana (alt. 2300 m.), el pas més baix de la serralada, i seguirem l'alta vessant de la Coma dels Cortils, gai-

rebé a les palpenes, doncs la espessa cortina de boira, el vent i la neu, ataquen furiosament. Son quarts de quatre. Prop del lloc on ens semblà endevinar el Pas dels Gosolans o Coll de Prat Aguiló, decantàrem marcadament a la dreta per damunt de l'alta coma esmentada, fins a guanyar, la Serra Pedregosa que devalla del Comabona i que tanca la coma dels Cortils per aquell indret. L'angúnia que ens feu néixer el mal temps persistent desaparegué del tot al trepitjar terra coneguda. Aprofitàrem les llargues congestes esteses en la vessant S. de la serra i férem una ràpida devallada fins a la Font Cerdana en el camí de Bagà a Gòsol. De primer antuvi pensàvem finir la jornada al Gresolet, però una vegada arribats al Coll de Bauma—tres quarts de sis—i al objecte de guanyar terreny per l'endemà seguirem el camí cap a Coll de Vena i poble de Gisclareny—hostal de baix—on finí la interessant travessa de muntanya.

Com a nota curiosa no vull passar per alt d'esmentar, que a Querfordat a l'hostal de c. Ferrer on fòrem amablement atesos i ben servits, al donar a conèixer l'itinerari que havíem projectat, poguérem escoltar un seguit de comentaris pessimistes i hom sentí parlar de trencades de neu, rellescades, esclavissades etc. Apart del senyor Rector, a quin tinguérem el gust de saludar, i altres pocs homes més, els quals vegérem probabilitats d'èxit, l'impresió general era de què no sortiríem amb la nostra.

—Que haguéssiu vingut per allà el Maig,—deia el Ferrer i hostaler, mentres ens acompanyava pels environs del poble—allavors ja es comensa traspasar la muntanya però a n'aquest temps, com hi ha món,... no sé, no sé,... gardeu-se de pendre mal....

I. SUANA I PICANYOL.

Crònica

EXCURSIONS FETES.—28 de març.—La del castell de Castellar, organitzada per la secció de fotografia, tingué d'aplaçar-se anant-se a visitar en son lloc l'*Arxiu Mas* de Barcelona.

Dia 11 d'abril.—A la font dels Horts, la Mata, font del Forat, turó de Montcau, cova Simanya i d'Eres, foren una dotzena el que hi assistiren.

Dia 18.—Al castell de Castellar, que tingué d'aplaçar-se el dia 28 de març hi anaren 12 companys, recollint un bon nombre de fotografies.

Dia 25.—Varis socis anaren a l'anunciada per aquest dia, a la Sagrada Família i Jardins de Montjuic.

Dia 2 de maig.—Un grup anà a La Barata, Pla d'en Serrallonga, Balma de la Creueta, Sot de l'Infern, fent el retorn per Sant Vicens de Castellet.

Dia 9.—Per causes imprevistes tingué de suspendre's l'excursió anunciada per aquest dia a Granollers, Sant Bartomeu, castell de La Roca, Vilassar de Dalt i Premià de Mar.

Dia 16.—Per causa del temps s'aplaçà pel dia 13 de juny la VI^a Diada de Germanor a l'Ubach que les entitats excursionistes terrassenques tenien organitzada per aquest dia.

Dies 23 i 24.—En nombre de 15 foren els socis que anaren a Granera, per Sant Llorenç del Munt, El Dalmau, Sant Llorenç Savall, L'Ermengol i Granera, retornant per La Tosca (en quin lloc s'hi feren un nombre molt crescut de fotografies) i Moyà.

Dies 22 al 24.—Es feu una excursió a Bagà, bosc del Gresolet, cim oriental del Pedraforca, per la canal gran, i Gresolet, aplagant-s'hi un grup de nostres socis.

També cada dilluns es feren totes les excursions anunciades per aquests dies concorreguent-hi, varis socis.

Projeccions.—Cada divendres venen projectant-se les coleccions «Aesla» resultant molt interessants, al ensems que profitoses.

També els vocals fotogràfics donen a projectar els clixés recollits en les excursions oficials.

Mereixen elogis, quiscuns clixés que el company Llobet projectà divendres dia 27 de Maig, referents a l'excursió efectuada a La Tosca.

Publicacions rebudes.—Hem rebut el magnífic nombre extraordinar que la excel·lent revista «Lleida» ha publicat amb motiu de la Festa Major d'aquella ciutat. Es de lloar la bonica portada (a tres tintes) on hi figura la magestuosa torre gòtica de la monumental Catedral Vella de Lleida. Nostra enhorabona a la redacció de Lleida per l'encertada presentació de dit extraordinari. Gràcies per la remesa.

Del Centre Excursionista de Catalunya hem rebut pulcrament editat una carta geogràfica de les Valls d'Andorra. Mercés per la deferència.

De la Real Academia de la Historia de Madrid hem rebut el seu butlletí corresponent als mesos de Gener-Març.

Colecció de Goigs.—Ha estat entregat per un consoci un petit aplec de goigs de diferents hermitatges de nostra terra que hom desitja que siguin el començament d'una bona colecció, honradora de la nostra biblioteca. Des d'avui esperem que tots els socis faran els possibles per a augmentar-la recollint en llurs excursions els exemplars que puguin. Demanem a tots la petita col·laboració a aquesta obra, pregant al recollir-los tinguin cura en portar-los enrotllats, en lloc de plegats, a fi de que tinguin més presentació, i que en facin entrega al bibliotecari Darrer de cada goig poden els lliuradors, si els plau estampar-hi llur nom i data de l'entrega.

Rectificació.—Per una involuntària confusió sortí en el número d'*Arxiu* passat la crònica de «Una excursió pel Migdia de França» signada per Pere Gorina, en lloc del exacte nom del apreciat col·laborador En Pau Gorina, ex-vicepresident d'aquest Centre. Quedi aclarida, amb aquestes línies, la sensible confusió i dispensat l'error involuntari.

Biblioteca.—S'està treballant activament, sota la direcció d'En Pere Salom, a la reorganització i catalogació per autors i matèries dels volums que componen la nostra biblioteca.

Al mateix temps queda oberta una subscripció entre els socis per a augmentar en qualitat i quantitat els llibres que posseïm. Són molts els socis que ja s'han subscrit i els qui no ho hagin fet i els plagui, són pregats de dirigir-se al bibliotecari.

Conferència.—Fou molt conreguda la conferència que donà en el nostre estatge l'eminent folk-lorista En Aureli Campmany. Després de fer una lúcida descripció de la rondalla com a valor actual i explicar la significació que té en les diverses contrades com s'explica, passà a contar-ne vàries que foren escoltades amb molta atenció i llargament aplaudides.

Guia de Sant Llorenç.—La secció de socis encarregada de la confecció de la tan necessària i desitjada Guia ens comunica que estan ja molt avançats els seus treballs. És amb la natural joia que ens plau comunicar-ho a tots els socis.

FULLA D'EXCURSIONS

DIA 13 DE JUNY

VI^a Diada de Germanor a l'Ubach organitzada per les entitats excursionistes terrassenques, que anunciada pel dia 16 de maig, hagué d'ésser sospesa a causa del temps.

DIA 14

Excursió a can Pèlachs Cova Simanya, font del Llor i Girabau

Sortida a les 4 i mija.—Vocal, Artur Corbera.

DIA 20

Excursió a Castelfdefels

Sortida a les 6 pel tramvia.—Vocal, J. Ballbé.—Pres. 6 ptes.

DIA 21

Excursió a Montserrat, Monistrol, Monestir, S. Geroni, Collbató, les Coves, Esparraguera, i Olesa

Sortida a les 19'45 diumenge.—Vocal, J. Grau.—Pres. 2'25 ptes.

DIA 27

Excursió a Sant Miquel del Fay amb auto-camió

Vocal, J. Griera.—Vocal fotogràf, Ricard Altayó.—Pres. 5'50 Ptes.—Inscripció i detalls el divendres abans.

DIA 28

Excursió familiar a Sant Miquel del Fay

Sortida a les 5, del Passeig amb auto-camió.—Pres. 7 ptes.—Vocal, Vicens Carné.

DIES 26, 27, 28 i 29 DE JUNY

Excursió al Canigó

Organitzada per la Secció d'Esports de Neu i Alta Muntanya.—Vocal, J. M.ª Arola.—Inscripció i detalls el dia 20.

DIA 11 JULIOL**Excursió a Canet de Mar, Castell de Santa Florentina i banys**

Sortida a les 3 del matí pel tramvia.—Vocal, P. Pére.—Pres.
8'50 ptes.—Vocal fotogràf, P. Llargués.

DIA 12**Excursió a Mura i visita a les Coves**

Sortida a les 4.—Vocal, Agapit Gómez.

DIA 18**Excursió a can Torres, camí Solei i font de Nèda**

Vocal, Marian Armengol.—Vocal fotogràf, Victor Plans.—Sortida a les 5.

DIA 19**Al Girabau, font dels Sabatés i Castellar**

Vocal, Josep Bartomeus.—Sortida a les 5.

DIA 25**Excursió als Ecos de Montserrat**

Organitzada per la Secció d'Esports de Neu i d'alta muntanya.
—Vocal, Isidre Suana.—Fotogràf, Jaume Altisent.—Preparatòria: divendres dia 23.

DIA 26**Excursió al Mimó, Sant Salvador, can Tobella i Monistrol**

Vocal, Mateu Cercós.—Pres. 2'25 ptes.—Sortida a les 7'38 pel Nord.

DIA 1 D'AGOST**Excursió a Montserrat**

Organitzada per la Secció de fotografia.—Vocal, Josep Reig.—Sortida a les 7 pel Nord.

DIA 2**Excursió a Castelfelers**

Vocal, Esteve Pagés.—Pres. 6 ptes.—Sortida a les 6 pel tramvia.

Fonda Restaurant Catalunya

Casa especial per a Srs. Excursionistes. - SOPAR I DORMIR, 5 PTES.

Es l'únic lloc que us pot servir bé i barat. - Per comandes dirigir-les a

ESTEVE POLLS

Gavatxons, 12 - - TERRASSA - - Telèfon, 6035

Josep Armengol

Bisuteria - Perfumeria - Cotilles
Objectes per a regals

Raval, 19. - Telèfon, 5835

Joan Martorell

Antiga CASA CARDELLACH

Perfumeria nacional i estrangera, Bisuteria, Vanos, Paraigües, Moneders; Guants, Ombrel·les, Articles de pell, Ultimes novetats en objectes artístics per a regal.

Font-vella, 59. - Telèfon 6435
TERRASSA

Llauneria de JOAN PUIG

CONSTRUCTOR

Aparells de gas acetilè, Termes-sifons, Dutex i accessoris per a quartos de bany. Fars per carruatges de gas acetilè.

Aparells separadors i clarificadors d'olis, tant pel que surt de la premsa, com per a olis bruts, en forma rapidíssima. Pulveritzadors per a vinyes i per a mosques

Sant Antoni, 14. - Telèfon, 5905

CAMISERIA I NOVETATS
MONEDERS, GUANTS, PARAIGÜES

PIANOS I AUTO-PIANOS
de les millors marques.

Instruments, Música-Rotllos

Secció de RADIO. - Atwater-Kent

Casa Farràs

GAVATXONS, 18. - TELEFON, 6182

COMPRIN SEMPRE EN ELS MAGATZEMS

EL BLAU

Camiseria, Sastreteria, Barrets, Gorres, Gèneres de punt, etc., etc.

PREUS BARATISSIMS

Sant Pere, 26 i 28. - - - - TERRASSA

Aparells, Discs i Agulles
GRAMÓFONO (La Voz de su Amo)

Màquines per cosir, brodar, fer mitja, etc.

WERTHEIM (Ràpida S. A.)

Agent i Representant:

Vda. de J. Grau

FONT-VELLA, 22 :: TERRASSA

ELECTRICITAT. - Instal·lacions de
llum, força i calefacció

Isidre Armengol

TELEFONIA I RADIOTELEFONIA:
Aparells de Cristalleria; Llums d'in-
candescència, etc.

MAQUINARIA I MOTORS: Compra,
venda, canvi i reparació. Ventiladors, etc.

Raval, 38.-Telèf. 6181.-TERRASSA

Confiteria

Casa Cuní

Rutlla, 52 ~ ~ ~ Terrassa

GÈNERES TOLRÁ. - Confecció
de Roba blanca. - Nuviatges i
encàrrecs

ELVIRA ELIAS

PANTANO, 25 :: TELÈFON, 6044

EXCURSIONISTES!

ASSOSSIEU-VOS AL NOSTRE CENTRE

Rafael Boix

SASTRE MODISTO

Sant Pere, 24. = Terrassa

Sabateria. - Cira-botes

JOSEP POSAS

Especialitat en calçat d'excursió

Font-vella, 1 bis. - Terrassa

LICEU DALMAU

**A les classes personals d'aquest LICEU
o al vostre domicili, podreu aprendre:**

IDIOMES

de parlar i escriure perfectament francès, anglès, alemany,
en 4 a 8 mesos.

ORTOGRAFIA

i correspondència general i comercial en els dits idiomes,
i en català, espanyol, esperanto, en 2 a 4 mesos.

CAL·LIGRAFIA

manuscritura aristocràtica, comercial ràpida, rodona,
etc., en 1 a 2 mesos.

ARITMÈTICA

abreujada, per a totes les operacions de Comerç, Banca i
Borsa, en 3 a 6 mesos.

TENEDURIA

de llibres de Comerç, Indústria, Banca, en 2 a 5 mesos.

ESTENOGRAFIA

i dactilografia, aplicables a tots els idiomes esmentats,
en 2 a 4 mesos.

NO PERDEU TEMPS VACIL·LANT

Desde qualsevol grau de cultura podeu adquirir fàcilment
aquests coneixements, pels eficaços sistemes del **liceu Dalmau**.

SUCURSAL A TERRASSA:

Sant Antoni, 5. - Telèf. 6661

FABRICA DE TEULES

TEULES

Teules planes

tipus Marsella, marca

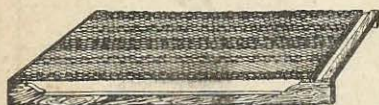
Segués, Donadeu i C.^a

**DESPATX: Font-vella, 1
Telèfon, 6137**

**FABRICA: Sant Marian, 193
Telèfon, 6085. - TERRASSA**

Garantim la porositat, resistència i color vermell

Recomanem als socis del Centre i als llegidors de l'«Arxiu»
que efectuïn llurs compres als nostres anunciants

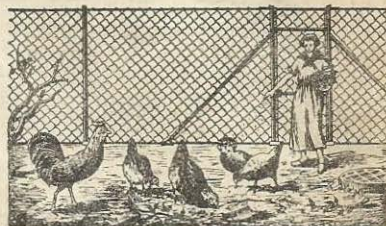

Sommiers. - Enreixats de filferro. - Mo-
bles. - Reparacions de totes menes

JOSEP BLAY

TALLER: Sant Antoni, 64 bis

Sant Joan, 7. :: TERRASSA

A S S E G U R A N C E S
C A P E L L A

ST. LEOPOLD, 98

V I D A
I N C E N D I S
M A R Í T I M S
F U R T , E T Z .

TELÈFON, 5709

M. Abad Ribera

Pues i Lliços per a teixits. - Extens assortit en pues de
lloguer. - Filferros de totes classes. - Laminació en fret de
cèrcols per a embalatges, i altres indústries

Topete, núm. 1. _____ Telèfon, 5774

EXCURSIONISTES!!

ARTICLES PER A EXCURSIONISME

SECCIONS BATERIA CUINA. - CRISTALLERIA. - LOSA. - PORCELANA. - HIGIENE. - CALEFACCIÓ. - GAVINETERIA. - CUBERTS ALPACA. - OBJECTES REGAL

LA COCINA MODERNA. - "SIMARRO"

FONT-VELLA, NÚM. 65.

PRESENTANT EL REBUT DE SOCI, DESCOMPTE DEL 10 PER 100

Taller de Llauneria
de
PERE PÈRE

Reparació i construcció en els articles del ram. :: Col·locació d'aigua, gas i electricitat. :: Vidres de totes classes.

RAPIDÉS I ECONOMIA

UNIÓ, 32. :: TERRASSA

MOSAICS HIDRAULICS
DE

Hans Weichsel
& CO.

Carretera de Castellar, n.º 119

A CAN REBENTA SABATERS

Calçat de totes classes. - Preus econòmics. - Especialitat en calçat d'esport i excursionista

CARRER CREMAT, NÚM. 19

Ramon Morral

Constructor de claus de totes classes; especialitat per a diables i estricadors i d'excursionista.

Topete, núm. 61. - Telèfon, 6265
TERRASSA

Garatge Muntaner i Llonch

Agents dels tan acreditats autos **"CITROËN"**

amb gran stock de peces de recanvi, venda d'olis, grasses, benzina.
Taller de reparacions. — Lloguer d'autos per a tots els punts.

Sant Genís, 10. Telèfon 5694. - Carretera de Martorell. Telèfon 6500

TERRASSA

FÀBRICA DE CALÇAT. - Especialitat en el d'excursionista

ANTONI GIRALT

MAS ADEL, 49

TERRASSA

ANIS DEL TIGRE

Indiscutiblement és el millor

Gran Licor Estomacal Lladó

ARENYS DE MUNT

Representant únic: Antoni Lamolla

Galileo, 165, pral., 2.ª - Terrassa

Garatge CERVANTES

Taller de reparacions d'automòbils. -
Automòbils «Hispano-Suiza». - Agència
de VALLET I BOFILL S. en Cta.

Francesc Devant

Cervantes, 127. - Tel. 6491. - Terrassa

Tintoreria Vda. Castelló

Rentats al sec, Tenyits, Planxats al vapor a diari. - Colors sòlids a la
mostra. - Negres per a dols, a les 10 hores. - Secció especial de destacats

Nord, 25. - Telèfon 5934. - Sucursal: Rutlla, 40

**FOTOGRAFIA
AMER**
TREBALLS D'ART

Carrer del Carme, 3.-BARCELONA
Raval de Santa Anna, 26. - REUS

RAVAL, 4. :: TERRASSA

EL BARATO

Tallers i Magatzems de Mobles. -
Vendes a plaços, al comptat i major

RAMON ARTIGAS

Cremat, 17. :: Telèfon, 6269

EXPEDICIONS A PROVÍNCIES

FERRER I DURAN

PANYOS I NOVETATS. - Despatx: Sant Pere, 38. - Telèfon 6350